

onder de dwang van de taal die per uitstoot een geladen revolver tegen het voorhoofd duwt. Je ziet de spreker in zijn eigen talige web stikken. Een verstommend effect. Het beklemmende gevoel dat je je in de positie van de vetgans bevindt: een trechter in de strot en slikken zonder stoppen. Wachtend op het eind.

Goetz schrijft zijn teksten als muziek. *Koliek* heeft alleen maar woorden, nauwelijks zinnen, laat staan een klassiek verhaal. Een bouwdoos van zelfstandige, aanwijzende, bepaalde en onbepaalde voornaamwoorden die de vraag naar de zin van het bestaan nog het meest dwingend uitdrukken. Gevolg daarvan is de curve die de tekst op het blad nalaat. Als of het blad de monitor is waar de auteur de toestand van zijn leven aan toevertrouwt. Of, zoals Boermans in het voorwoord van *Oorlog* zegt: 'Men moet de teksten van Goetz eigenlijk een kwartslag draaien. Zodoende krijgt men zicht op de grafieksgewijze uitslag van de regellengtes. (...) Dit zo verkregen beeld lijkt in *Koliek* op de registratie van de menselijke hartslag.' Het blad als monitor dat elke hapering, elk kloppen, maar vooral elke woede-uitbarsting nauwkeurig registreert. Het laatste woord dan, op het laatste blad: 'sterft'. De enige oplossing. Elk denken dat zijn eigen Ik met de loep bestudeert, kan zich alleen maar branden en de verhoopte antwoorden schuldig blijven. De wetenschapper gaat ten onder aan de centrale uitspraak: 'Er is teveel Ik in mij.' Toen ik de tekst las en herlas, leek mijn ritme met het zijne samen te vallen. Slikken, zwelgen, boeren... als het laatste blad dan eindelijk gekeerd is, zit je met een maag vol woorden die één na één tot ontploffing komen en waarvan de uitslaande dampen de stembanden verlammen. Het enige wat je dan nog kan is huilen. Om de pijn die Goetz moet kennen. Een pijn die je zelf ook vermoedt maar zelf nooit wil herkennen.

Staar

Cataract, het laatste deel van de trilogie *Festung*, verlegt het zwaartepunt. De hartslag

gaat nog snel, maar de naald slaat minder tilt. Het Ik dat in *Oorlog* nog zo fataal aan de ketting trok en wanhopig een uitweg zocht voorbij de taal, is hier een medereiziger geworden die onderaan de postkaart van daarnet het obligate hartje tekent. De vragen blijven gesteld, en nog steeds blijft het antwoord ergens hangen tussen stembanden en keel, maar de wanhoop heeft plaats gemaakt voor verwondering. Plezier in het spel van het gevoerde discours: 'Ik zit (te) diep in mezelf.' Was *Koliek* de ontploffing in het aangezicht, dan heelt *Cataract* de wonde, min of meer. Dan pleistert *Cataract* de littekens met zacht helende vingers.

De oersterke want extreem eenvoudige encenering van Theu Boermans heeft weinig nood aan illustrerende decorstukken. Een ziekenhuisstoel, een nachtkastje en een lamp. Het volstaat ruimschoots, want met *Staar* doelt de van opleiding geneeskundige Goetz op een oogziekte die door een vertroebeling van de lens elk contact met de buitenwereld uitsluit. De ogen van Dijkema. Ik heb mij ongeveer een half uur afgevraagd waarom de man zijn publiek niet aankeek. Waarom zijn ogen kil waren, bijna blauw-wit als van wolken. De man is blind. Afgesloten van het sociale zoals wij dat kennen. Wat hem rest is de achterkant van de oogbol. Een virtueel museum als blik op de wereld. De innerlijke dialoog is het enige alternatief. Relatieve rust dus. Al hetgeen Goetz tien jaar geleden in zijn omgaan met de dingen zo razend maakte, hem zo verwoestend deed schoppen en spuwen kan door de muren van de psychiatrische instelling niet langer via de blik zijn weg naar de hersenen vinden. Wat rest is de douche van de taal. Het woord cataract heeft ook een tweede betekenis: grote waterval...

Sluiting

De Trust is er altijd van uitgegaan dat het in de toneelspeelkunst om taal gaat. Een ander uitgangspunt is het besef van de zinloosheid van het bestaan. Het leven is niets meer dan

wat biologie waar je hooguit verwonderd naar kunt staren. Je kan ertegen vechten, je kan schoppen en verwoestend uithalen naar de dingen rondom, maar vaak tegen beter weten in. Het enige wapen dat je ter beschikking hebt, keert zich meer dan eens tegen je.

De Duitse dramaturgie van de jongste jaren – verhevigd in de drieschaar Schwab, Ernst en Goetz – heeft de utopie en de ontoereikendheid van de taal steeds onderkend. Maar er was geen houden aan. Ze moesten schrijven. Ondanks zichzelf. Schwab heeft zich ondertussen dood gedronken, Ernst heeft niet meer gesproken sinds hij zichzelf in *Faust* tot verstomming schreef en ook de taal van *Cataract* is nu enkel en alleen nog tegen zijn auteur gericht. Ze komt overigens uit niets anders meer voort en is als dusdanig niet langer een wapen. Veeleer een medicijn dat verzachting brengt, een (onvolkomen) mens fundeert en creëert. Als troost. De monoloog verstomt dus op zijn beurt het geweld, dempt de kreten van kritiek, kondigt een wapenstilstand af in de oorlog van het verzet. Het offer dat Goetz met zijn 'isotatiefoltering' brengt, is meteen ook een offer dat het toneel als strijdtoneel voor maatschappelijke discussie enigszins afzwakt. Goetz kiest – en wie zal het hem ooit kwalijk nemen? – een beetje voor zichzelf. En zo wordt *Cataract* een sluitstuk van tien jaar Duitstalig repertoire.

Het gezelschap heeft onderhand echter reeds een andere lijn uitgestippeld in zijn zoektocht naar maatschappelijk relevantie. Als vanzelf zijn ze uitgekomen in het Engelse taalgebied waar tien jaar tatcherisme een nieuwe generatie auteurs heeft doen opstaan. 'Een generatie die zich weet te onttrekken aan de traditionele Engelse toneelvormen en de ontwrichte maatschappij waarin ze zijn grootgebracht, blootlegt.' Aldus Boermans. Een repertoirevernieuwing maar dus geen eind. Veeleer een voortzetting van wat Goetz al zei: 'De strijd gaat door, overwinning of dood.' Waarna hij prompt zijn gezicht openhaalde.